

Veus des del centre de la vida

Informe de la diagnosi ampliada de dones i persones joves a Montcada i Reixac

Equip responsable

Alex Egea Andrés (coord.)

Piedad Esguep Nogués

Carmen Fructuoso Barea

Marilú Carolina Orós Farfán

Carolina Ibáñez Barea

Montcada i Reixac, Juliol 2025

LA PERIFÈRICA
SOLUCIONS SOCIALS I EDUCATIVES

INDEX

1. Presentació.....	2
1.1 Justificació de l'ampliació.....	2
1.2 Objectius específics del document.....	2
1.3 Metodologia i enfocaments.....	3
1.4 Relació amb l'informe inicial de 2024.....	3
2. Marc contextual i teòric.....	4
2.1 Situació general de les dones i de les persones joves al municipi i al context metropolità.....	4
2.2 Condicions estructurals i desigualtats de gènere i edat.....	4
2.3 Enfocaments conceptuals.....	5
3. Metodologia.....	6
3.1 Eines de recollida de la informació.....	6
3.2 Eines de tractament de la informació.....	7
4. Resultats.....	9
4.1 Dones: sobrecàrrega de cures, precarietat i invisibilització.....	9
4.2 Joves: entre el vincle i la desconexió.....	11
5. Conclusions.....	16
6. Bibliografia.....	20

1. Presentació

Aquest document constitueix una ampliació del diagnòstic realitzat l'any 2024 en el marc de la Comunalitat Urbana La Frontissa de Montcada i Reixac. En aquest segon any de desenvolupament de la comunalitat, s'ha volgut aprofundir en dos col·lectius específics: les dones i les persones joves del municipi, amb l'objectiu de recollir les seves necessitats, malestars, propostes i potencialitats en relació amb la vida comunitària, l'economia social i solidària i els béns comuns urbans.

Aquesta ampliació respon a la voluntat de fer visibles les realitats de col·lectius sovint infrarepresentats en els processos de diagnosi, i d'incorporar-hi una mirada feminista, intergeneracional i interseccional. El treball amb dones, els i les adolescents i les persones joves permet identificar barreres específiques i també reconèixer les seves aportacions com a agents actius de transformació social.

El document s'ha elaborat a partir d'un enfocament que combina eines de recollida qualitativa (entrevistes, qüestionaris, grups focals) amb la sistematització d'experiències impulsades pels col·lectius del territori. Es parteix de la idea que la diagnosi no és només una eina d'anàlisi, sinó també un procés de reconeixement i empoderament col·lectiu a partir del qual establir propostes d'actuació i plans estratègics per centrar l'abordatge comunitari dels principals reptes detectats.

Aquest treball complementa i actualitza el diagnòstic territorial de 2024, mantenint els tres eixos centrals (economia social i solidària, cohesió comunitària i sostenibilitat local), però posant el focus en la veu, els drets i les condicions de vida de dones, els i les adolescents i les persones joves com a agents clau per a una transformació social més justa, inclusiva i arrelada al territori.

1.1. Justificació de l'ampliació

Aquesta ampliació respon a la voluntat de fer visibles les realitats de col·lectius sovint infrarepresentats en els processos de diagnosi, i d'incorporar-hi una mirada feminista, intergeneracional i interseccional que permeti entendre com les desigualtats es manifesten i s'entrecreuen segons el gènere, l'edat, l'origen, la situació econòmica o la posició social. El treball amb dones i persones adolescents i joves no només possibilita identificar barreres específiques d'accés, participació i reconeixement, sinó que també permet posar en valor les seves estratègies de resistència, propostes i pràctiques comunitàries, sovint invisibilitzades en les polítiques públiques o els espais de decisió.

Aquest enfocament específic cap a les necessitats i potencialitats de dones i persones adolescents i joves no sorgeix únicament d'un compromís polític amb la inclusió i la justícia social, sinó que respon a una demanda explícita de les entitats que configuren la comissió gestora de la comunalitat urbana La Frontissa. Durant les trobades i reunions de seguiment realitzades al llarg del primer any de desplegament del projecte, diverses organitzacions, i especialment els i les professionals integrants de la Taula comunitària del barri de Can Sant Joan, van posar sobre la taula la necessitat de prioritzar aquests col·lectius tant en les accions com en els processos d'escolta i diagnosi, entenent que són clau per imaginar i construir formes de vida més sostenibles, igualitàries i arrelades al territori. Aquesta ampliació neix, doncs, d'un procés col·lectiu i sostingut, que reafirma la voluntat d'una comunalitat més representativa, transformadora i inclusiva.

1.2. Objectius específics del document

- Apropar-nos a les vivències quotidianes de dones i joves del municipi.
- Identificar les seves necessitats, desigualtats i vulnerabilitats específiques.
- Recollir propostes i iniciatives comunitàries que afavoreixin el seu benestar i participació.
- Proposar actuacions i plans estratègics per afrontar reptes detectats.
- Aportar dades i anàlisis útils per a la planificació d'accions futures de la comunalitat.

1.3. Metodologia i enfocaments

El document s'ha elaborat a partir d'un enfocament feminista, interseccional, comunitari i participatiu, que situa al centre les veus i experiències de les pròpies dones i persones adolescents i joves del municipi, reconeixent-les com a productores de coneixement i agents de canvi. La metodologia emprada combina eines de recollida qualitativa —com entrevistes semiestructurades, qüestionaris oberts i grups focals— amb la sistematització de vivències i pràctiques comunitàries impulsades des del territori, tant per entitats com per iniciatives informals o xarxes de suport mutu.

Aquest enfocament parteix de la convicció que la diagnosi no és només una eina tècnica per obtenir dades, sinó un procés pedagògic, polític i relacional que pot generar reconeixement, agència i vinculació entre les persones participants. Així, s'ha prioritzat una aproximació des d'escoltes cuidades, espais segurs i metodologies accessibles, afavorint la participació de persones habitualment excloses dels espais formals de consulta o presa de decisions. L'objectiu no ha estat només recollir informació, sinó crear les condicions perquè aquesta informació pugui circular, transformar-se en propostes i donar peu a aliances i processos d'empoderament col·lectiu.

D'aquesta manera, el document reflecteix no només una fotografia de la realitat, sinó també una aposta metodològica per fer diagnosi des de la proximitat, l'escolta activa i la responsabilitat compartida entre tècniques, entitats i veïnat.

1.4. Relació amb l'informe inicial de 2024

Aquest treball complementa i actualitza el diagnòstic territorial elaborat l'any 2024 en el marc de la Comunalitat Urbana La Frontissa, mantenint com a fil conductor els tres eixos centrals que estructuraven el projecte: l'economia social i solidària (ESS), la cohesió comunitària i la sostenibilitat local. Tanmateix, aquesta nova fase introdueix una ampliació qualitativa i estratègica centrada en la veu, els drets i les condicions de vida de les dones i les persones adolescents i joves, no només com a col·lectius d'atenció, sinó com a agents imprescindibles per impulsar una transformació social més justa, inclusiva i arrelada al territori.

Aquesta actualització neix del reconeixement que els processos de transició ecosocial no poden donar-se al marge de les desigualtats estructurals de gènere i edat, ni sense incorporar les experiències, coneixements i pràctiques que històricament han sostingut la vida quotidiana i la comunitat. Quan parlem de transició, hem de tenir en compte l'horitzó cap a on volem anar, i en aquest sentit, les dones i les persones joves, tot i sovint estar situades en condicions de major precarietat, són també impulsores de projectes, xarxes i iniciatives que regeneren el vincle social, democratitzen l'accés als recursos i obren horitzons de futur al municipi.

Amb aquesta ampliació, La Frontissa fa un pas endavant en la construcció d'un diagnòstic més representatiu i profund, capaç de donar resposta a les realitats canviants del territori, i d'orientar les accions futures cap a una comunalitat radicada en les cures, el reconeixement mutu i l'organització col·lectiva, en continuïtat amb el treball iniciat al diagnòstic de 2024 (Comunalitat Urbana La Frontissa, 2024).

2. Marc contextual i teòric

Aquest apartat ofereix una aproximació detallada a la situació actual de les dones i les persones joves tant a Montcada i Reixac com en el conjunt de l'àrea metropolitana de Barcelona. L'anàlisi s'articula des d'una mirada que combina l'observació de dades objectives (indicadors socioeconòmics, laborals, educatius, d'accés a serveis, etc.) amb la comprensió de les condicions estructurals que configuren i condicionen les seves trajectòries de vida, sovint marcades per la desigualtat, la invisibilització o la falta de reconeixement social.

Aquesta aproximació contextual no es limita a descriure la realitat, sinó que busca identificar les causes profundes de les desigualtats que afecten aquests col·lectius, així com els mecanismes —institucionals, culturals i territorials— que les reproduïxen o les poden revertir. S'hi incorpora, també, una lectura en clau de drets i d'equitat, amb l'objectiu de visibilitzar tant les necessitats com les aportacions i potencialitats d'aquests grups socials en el desenvolupament comunitari.

Finalment, aquest marc contextual es vincula estretament amb els referents teòrics que orienten la diagnosi: l'economia feminista, la mirada juvenil, la interseccionalitat i la justícia social. Aquests enfocaments no són només eines analítiques, sinó també principis polítics i ètics que inspiren el conjunt del projecte de comunitat i guien la proposta de transformació que se'n deriva.

2.1. Situació general de les dones i de les persones joves al municipi i al context metropolità

Segons les dades recents recollides a l'Informe de vulnerabilitat social de Montcada i Reixac (2024), el municipi continua mostrant una presència elevada de població en situació de vulnerabilitat i risc d'exclusió social. En aquest context, tant les dones com les persones adolescents i joves emergeixen com a col·lectius especialment afectats per les condicions estructurals de desigualtat.

Un percentatge significatiu de llars monomarentals i dones soles amb càrregues de cura es troben en situació de precarietat econòmica. Les dones constitueixen una part important de les persones ateses pels serveis socials, sovint suportant en solitud o amb escàs suport institucional les tasques de sosteniment de la vida quotidiana. Aquesta realitat es veu agreujada per dificultats en l'accés als serveis, a la burocràcia digital i a les ajudes a la dependència, així com per la manca de personal i recursos en el sistema públic d'atenció domiciliària.

Pel que fa a les persones joves, es constata una preocupació creixent per la seva situació socioeconòmica i emocional. L'informe posa de manifest la saturació dels serveis de salut mental juvenil, un augment de la demanda d'atenció i una segregació per sexes en detriment dels nois. A això s'hi suma la dificultat d'accés a un habitatge digne: Montcada presenta un índex d'esforç econòmic creixent, amb un increment constant del preu del lloguer i una disponibilitat molt limitada d'habitatge públic. Els i les joves, juntament amb famílies monoparentals i persones migrades, són els grups més afectats per aquesta crisi.

Aquestes situacions s'emmarquen en una realitat més àmplia, compartida amb altres municipis de l'entorn metropolità, marcada per la cronificació de les precarietats, l'encariment de la vida i la intensificació de les desigualtats per motius de gènere, edat i origen. Tot i això, Montcada i Reixac compta amb un ric teixit comunitari, associatiu i veïnal que pot esdevenir clau en l'abordatge i la transformació d'aquestes problemàtiques, a través d'enfocaments col·laboratius, de proximitat i centrats en els drets de les persones.

2.2. Condicions estructurals i desigualtats de gènere i edat

La realitat de les dones i de les persones joves no pot ser llegida exclusivament a través d'indicadors socioeconòmics com la renda, l'ocupació o el nivell formatiu. Per entendre la seva posició social i les condicions de vida que experimenten, cal situar-la en el marc de les relacions de poder estructurals que travessen el conjunt de la societat i que s'expressen de manera particular en aquests col·lectius. Les bretxes salarials i laborals, la persistència de violències masclistes en múltiples formes (físiques, simbòliques, institucionals), la sobrecàrrega de responsabilitats de cura no remunerades, la invisibilització sistemàtica de les seves aportacions comunitàries i la manca d'espais reals de participació i presa de decisions són alguns dels factors que estructuren una desigualtat que no és circumstancial, sinó estructural.

Aquestes condicions s'agregen quan les polítiques públiques no connecten amb les necessitats quotidianes o no tenen en compte la diversitat d'experiències i realitats que conviuen dins el municipi. Les dones i les persones joves, especialment aquelles que es troben en situacions de migració, monoparentalitat o discapacitat, sovint queden als marges dels circuits formals de suport i reconeixement, cosa que contribueix a la seva vulnerabilització i al seu aïllament.

Aquestes desigualtats també tenen una dimensió territorial molt marcada. La capacitat d'accés a recursos, oportunitats i xarxes de suport varia significativament segons el barri. És el cas de Can Sant Joan, on conflueixen diverses capes de desavantatge: dèficits urbanístics i de serveis, estigmatització històrica, infrarepresentació institucional i una alta concentració de problemàtiques socials. En aquest context, les trajectòries vitals de moltes dones i joves es veuen condicionades per una combinació de precarietat material, invisibilització simbòlica i manca d'expectatives de futur.

Tanmateix, aquests mateixos contextos generen sovint formes de resistència i organització comunitària valuoses, que mereixen ser reconegudes i enfortides. És per això que qualsevol diagnosi o política local que pretengui ser transformadora ha de partir d'una lectura crítica de les desigualtats estructurals i d'una aposta decidida per la redistribució de recursos, el reconeixement de les aportacions i la participació efectiva d'aquests col·lectius en la vida comunitària i institucional del municipi.

2.3. Enfocaments conceptuals

Per abordar la complexitat de les realitats que viuen les dones i les persones joves a Montcada i Reixac, aquest informe adopta un marc teòric plural, crític i compromès amb la transformació social, que permet analitzar els fenòmens des d'una perspectiva integral, situada i no fragmentària. Lluny de buscar una mirada neutra o merament tècnica, aquest enfocament parteix de la convicció que tota diagnosi és també una eina política i una oportunitat per disputar relats, visibilitzar experiències silenciades i construir horitzons col·lectius més justos.

Els quatre pilars que sustenten aquest marc conceptual són:

- L'economia feminista, que situa les cures, la sostenibilitat de la vida i la interdependència al centre de l'anàlisi social. Aquesta perspectiva qüestiona les lògiques econòmiques dominants —productivistes, extractives i centrades en el benefici— i proposa entendre l'economia com allò que possibilita la vida quotidiana, posant en valor els treballs invisibles que sostenen les persones, els vincles i les comunitats.
- La mirada juvenil, que reconeix el dret dels i les joves a tenir veu pròpia i a participar en la definició de les polítiques que els afecten, trencant amb la visió adultocèntrica que els redueix a receptors passius o "futurs ciutadans". Aquesta mirada parteix del reconeixement de la seva capacitat crítica, creadora i transformadora, així com de les tensions específiques que travessen en el seu trànsit a la vida adulta.
- La interseccionalitat, com a eina analítica fonamental per comprendre com s'acumulen, combinen i interactuen diferents eixos de desigualtat —gènere, edat, classe, origen, racialització, discapacitat, orientació sexual, identitat de gènere, entre d'altres— generant formes específiques de discriminació o exclusió. Aquesta perspectiva impedeix simplificar la realitat en categories aïllades i obliga a pensar polítiques públiques més sensibles i contextualitzades.
- La justícia social, entesa com un dret col·lectiu a una vida digna, segura i reconeguda, amb accés als recursos materials i simbòlics que permeten desplegar els projectes vitals individuals i col·lectius. Aquesta idea de justícia no només fa referència a la redistribució econòmica, sinó també al reconeixement de les diferències, a la representació en la presa de decisions i a la participació activa en la construcció del bé comú.

Aquest marc conceptual no es limita a ser un rerefons teòric, sinó que actua com una brúixola política i ètica que orienta tot el procés de diagnosi i les propostes de futur de la comunitat. Ens convida a mirar més enllà del que és mesurable, a escoltar allò que sovint no es diu, i a generar condicions perquè les polítiques públiques i comunitàries neixin del reconeixement i de la corresponsabilitat amb la diversitat de veus que habiten el territori.

3. Metodologia

Aquest informe complementari s'ha construït a partir d'una combinació de tècniques qualitatives amb un fort enfocament participatiu i interseccional, amb la voluntat explícita de situar al centre les veus, vivències, malestars i propostes de dones i joves que formen part —de manera visible o invisible— del teixit comunitari de Montcada i Reixac. Lluny d'una aproximació assistencialista o externa, el procés ha prioritzat metodologies que permetin escoltar des de dins, recollint aportacions tant des de la paraula articulada com des del gest, el silenci, la crítica o el desig.

L'objectiu d'aquest exercici de diagnosi no és només visibilitzar les seves necessitats específiques, sinó també reconèixer les seves aportacions com a agents actius de transformació comunitària, sovint invisibilitzades en els espais formals de participació. A través d'aquesta mirada situada, es vol contribuir a generar una acció comunitària més inclusiva, justa i transformadora, capaç de respondre als desiguals punts de partida que travessen la participació, l'accés als drets i la distribució de les cures. Aquest informe, per tant, s'inscriu en la voluntat col·lectiva de construir una comunitat que no només convidi a tothom, sinó que es deixi transformar per les experiències dels qui més sovint queden fora.

3.1. Eines de recollida de la informació

Per garantir una aproximació rica, contextualitzada i propera a la realitat de les dones i joves de Montcada i Reixac, s'ha optat per un ventall de tècniques qualitatives complementàries. Aquestes eines han estat seleccionades no només per la seva capacitat d'obtenir informació rellevant, sinó també per la seva adequació a la diversitat de situacions vitals, edats, disponibilitats i condicions emocionals de les participants.

L'enfocament ha estat dissenyat des d'una lògica no extractiva i situada, amb la voluntat de retornar valor a les participants a través d'espais de paraula segurs, formats accessibles i metodologies centrades en la cura, el reconeixement i la veu pròpia. També s'han tingut en compte les formes de participació no convencionals, afavorint expressions espontànies, narratives fragmentàries o crítiques difícils de verbalitzar en espais formals.

D'aquesta manera, les tècniques aplicades han permès recollir dades significatives sense forçar formats, i han contribuït a teixir vincles de confiança entre les persones participants i l'equip dinamitzador. Això ha fet possible captar no només necessitats explícites, sinó també emocions, contradiccions i tensions invisibles que travessen les experiències de dones i joves en els seus territoris.

Les eines de recollida d'informació han estat les següents:

a) Consulta digital a dones participants

Es va dissenyar un qüestionari en línia i en paper específic per a dones de Montcada i Reixac d'entre 30 a 84 anys. Aquesta eina s'ha difós durant el primer semestre de 2025 entre 74 dones que han participat en activitats de cures, artteràpia, formació o suport comunitari dins del marc de La Frontissa. El qüestionari ha recollit 25 preguntes de caràcter qualitatiu i quantitatiu, estructurades en blocs temàtics sobre identitat, cures, benestar, seguretat, participació, discriminació i propostes de millora.

b) Grups focals amb joves

S'han dinamitzat múltiples sessions participatives amb un total de 136 adolescents i joves (14-21 anys) entre els mesos de maig i juny de 2025, en espais com l'Institut Escola El Viver de MIR (3r i 4t d'ESO), l'INS La Ferreria (alumnat de CFGS integració social), l'Espai Jove de La Muntanyeta, i el projecte MIRA-SIS de La Ribera. Les dinàmiques han inclòs jocs expressius, debats, termòmetres d'opinió i creació col·lectiva d'un "barri ideal". Aquest treball ha permès identificar set grans àmbits d'interès i preocupació.

c) La bústia dels malestars

Com a eina de recollida espontània, es va habilitar una "bústia dels malestars" en diverses activitats de La Frontissa, especialment aquelles dirigides a persones joves. Aquesta bústia va permetre expressar en forma anònima sentiments, tensions, crítiques i desitjos relacionats amb la participació comunitària, les cures, la gestió emocional o el sentit de pertinença. Aquest dispositiu ha estat clau per fer emergir veus que sovint no prenen la paraula en espais col·lectius.

3.2. Eines de tractament de la informació

El tractament de la informació recollida s'ha fet mitjançant una estratègia qualitativa que combina sistematicitat analítica i mirada interpretativa situada, amb l'objectiu de donar sentit col·lectiu i transformador a les aportacions de dones i joves.

a) Codificació temàtica dels qüestionaris i bústies

Les respostes dels qüestionaris digitals i de les bústies (tant de malestars com de propostes) s'han agrupat i analitzat a partir d'una codificació temàtica, construïda en base a blocs analítics prèviament definits: cures, temps propi, benestar emocional, seguretat, participació, reconeixement, accés a drets i discriminació. Aquest procés ha permès identificar patrons, recurrències i tensions comunes entre les respostes, així com posar en relleu les especificitats segons edat, barri o situació socioeconòmica.

b) Anàlisi per categories emergents dels grups focals juvenils

Pel que fa a les sessions amb joves, l'anàlisi s'ha dut a terme a partir de categories emergents, és a dir, construïdes a partir de les pròpies aportacions verbals i gràfiques dels i les participants. L'equip dinamitzador ha realitzat un registre manual de les dinàmiques i ha sintetitzat les informacions recollides mitjançant actes col·laboratives i sistematització compartida. Aquest enfocament ha permès mantenir la veu i el llenguatge dels joves com a base per a l'anàlisi, evitant interpretacions forçades o descontextualitzades.

c) Triangulació d'informació

Per assegurar la validesa i consistència dels resultats, s'ha aplicat una estratègia de triangulació de fonts, comparant i contrastant les informacions obtingudes a través de diferents tècniques i moments de recollida: qüestionaris, sessions grupals, observació directa, entrevistes individuals i documentació prèvia de La Frontissa. Aquesta triangulació ha permès reforçar els indicis detectats, identificar contradiccions interpretatives i aportar una visió més complexa i matisada de les realitats viscudes per dones i joves al territori.

4. Resultats

Aquest diagnòstic qualitatiu ha permès construir una panoràmica situada, diversa i profunda sobre les condicions de vida, les necessitats, els malestars i les aspiracions de les dones i les persones joves de Montcada i Reixac. A través de metodologies curosament dissenyades per adaptar-se als seus ritmes, llenguatges i contextos, el procés ha posat al centre les seves pròpies paraules, emocions i experiències, reconeixent-les com a fonts de coneixement legítim i transformador.

Lluny de lectures homogenitzadores, el diagnòstic recull una gran pluralitat de trajectòries vitals, travessades per l'origen migratori, la classe social, l'edat, el gènere, les càrregues de cures o el vincle amb el territori. Tanmateix, i malgrat aquesta diversitat, emergeixen amb força eixos de problematització comuns, que evidencien patrons estructurals de desigualtat i exclusió compartits entre els dos col·lectius:

- La desigualtat estructural condiciona l'accés efectiu a drets bàsics com l'habitatge digne, l'educació inclusiva, una ocupació estable i la salut mental.
- Tant joves com dones experimenten barreres per participar activament en la vida comunitària, malgrat tenir motivació i propostes concretes per implicar-s'hi.
- La precarització del temps —ja sigui per la sobrecàrrega de cures o per la manca d'alternatives significatives d'oci o descans— limita la seva capacitat de vincular-se, recuperar-se i transformar el seu entorn.
- Hi ha una reivindicació clara de reconeixement i de seguretat, tant física com simbòlica: sentir-se vistes, representades, escoltades i protegides, especialment en l'espai públic i en els processos col·lectius de presa de decisions.
- Es detecta una absència d'espais intergeneracionals i inclusius per al desenvolupament personal, la relació comunitària i la participació activa, especialment fora de les estructures institucionals o formals.

Aquestes lectures es concreten en dos blocs diferenciats de resultats: el de les dones i el de les persones joves.

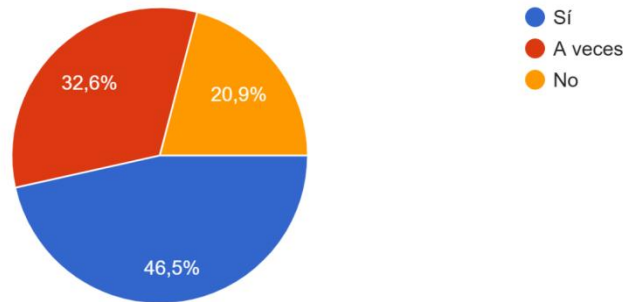
4.1. Dones: sobrecàrrega de cures, precarietat i invisibilització

Les 74 dones participants en la consulta digital tenen edats compreses entre els 21 i els 84 anys, amb una mitjana de 49,5 anys, fet que reflecteix una gran diversitat generacional. La majoria resideixen als barris de Can Sant Joan, Montcada Centre i La Ribera, zones amb una alta densitat de població, una important presència de dones migrades i una forta implicació comunitària des de les cures, la criança i el suport mutu.

Els resultats dibuixen un perfil transversalment marcat per la pluriocupació de rols: mares, treballadores (sovint en sectors feminitzats i precaris), cuidadores informals, responsables de la llar i, en molts casos, agents de dinamització comunitària invisibles, que sostenen xarxes de suport al marge dels circuits institucionals. Aquesta multiplicitat de papers genera un impacte directe en el benestar emocional, el nivell d'estrès i la percepció de disponibilitat de temps i espai propi.

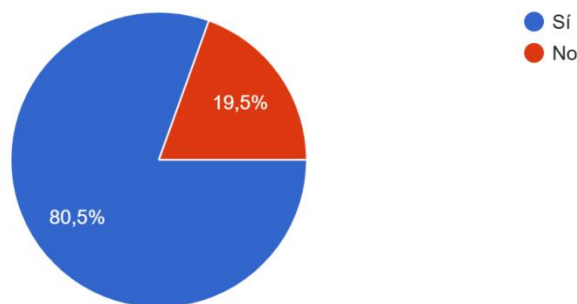
Els principals elements destacats són:

- Dificultats econòmiques persistents: el 46,5% afirma que té problemes per arribar a final de mes, i un 31% afegeix que la situació és "crítica a vegades", fet que evidencia una precarietat sostinguda. Aquesta situació no només afecta les condicions materials, sinó també la possibilitat de planificar el futur, accedir a serveis o participar activament en la vida comunitària.

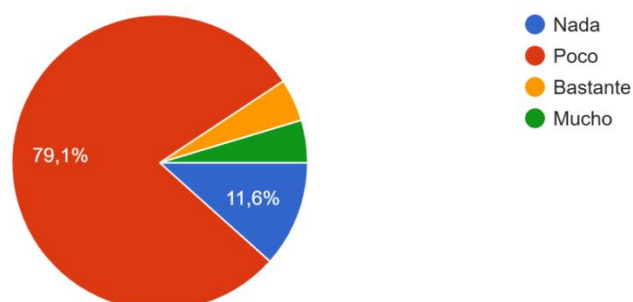
Gràfic. Dificultats econòmiques per arribar a final de mes

- Tasques de cura no compartides: el 80,5% té persones a càrrec —infants, persones grans, persones dependents o amb malalties cròniques—, i una part significativa (65%) indica que no rep suport familiar, institucional ni comunitari per fer front a aquestes responsabilitats. Aquestes dones estan sostenint les cures de forma invisible, amb un desgast acumulat i una absència sistemàtica de reconeixement o corresponsabilitat.

Gràfic. Percentatge de dones que tenen persones a càrrec

- Temps per a si mateixes gairebé inexistent: el 90% declara que disposa de poc o cap temps per descansar, cuidar-se, formar-se o simplement participar en activitats comunitàries o lúdiques. Aquesta manca de temps propi no és només un problema d'organització, sinó un símptoma de com el sistema social i econòmic desapodera i fragmenta la vida de les dones, tot penalitzant-les per complir amb les funcions que garanteixen el benestar col·lectiu.

Gràfic. Temps per a l'autocura

- Discriminació i violències de gènere: gairebé 30 dones (41%) han experimentat situacions de discriminació o maltractament pel fet de ser dones. Aquestes vivències no es limiten a la violència física o verbal, sinó que inclouen desautorització simbòlica, invisibilització, tracte paternalista i manca d'accés als espais de decisió. Moltes expressen sentir-se no representades, ni escoltades, ni valorades per les institucions públiques.
- Inseguretat quotidiana i emocional: tot i que una part de les participants indica sentir-se "generalment segura", les respostes reflecteixen una inseguretat estructural, especialment a la nit i en espais mal il·luminats o aïllats, així com una por constant per la protecció dels fills i filles. Aquesta percepció afecta les seves rutines, l'ús dels espais públics i la llibertat de moviment.

Les propostes que emergeixen d'aquestes veus són clares i concretes: més espais de cures comunitàries i col·lectives, accés a suport psicològic i emocional, activitats amb horaris flexibles i adaptats, i reconeixement institucional de les seves aportacions. També reclamen una redistribució real del temps i les responsabilitats, així com el dret a tenir espais per descansar, aprendre, cuidar-se i decidir.

Aquest diagnòstic no només posa llum sobre situacions de vulnerabilitat, sinó també sobre una resistència quotidiana i silenciosa que manté la vida col·lectiva en peu, i que mereix ser reconeguda, escoltada i cuidada.

4.2. Joves: entre el vincle i la desconexió

Les aportacions de 136 joves d'entre 14 i 21 anys, recollides mitjançant grups focals, dinàmiques participatives i bústies de malestars i propostes, configuren un retrat complex i polièdric de la joventut a Montcada i Reixac. Aquest retrat no respon a una sola realitat, sinó a una multiplicitat de vivències, sovint condicionades pel barri, l'origen migratori, el gènere, la classe social i la relació amb l'escola o amb l'entorn comunitari.

Els relats expressen una gran intensitat emocional, una lucidesa crítica sobre l'entorn i un desig latent de futur, però també una profunda sensació de desconexió amb l'oferta institucional i amb les narratives adultes que sovint no els representen ni els interpel·len.

Els àmbits abordats durant el diagnòstic es poden organitzar en set grans eixos:

Identitat i territori

Molts joves expressen un sentiment de pertinença profund al barri on viuen, especialment quan hi han crescut, hi tenen vincles escolars o familiars, o han compartit espais amb altres persones del seu entorn. Aquest arrelament emocional es manifesta sovint en la manera com parlen dels seus carrers, places o equipaments, tot i les dificultats. La memòria col·lectiva i els vincles socials esdevenen elements clau per sostenir aquesta pertinença.

Tanmateix, aquesta vinculació conviu amb una percepció crítica i desencantada de l'estat del territori. Els joves descriuen l'entorn com a "dens", "deixat", "apagat" o "trist". Fan referència a carrers bruts, voreres malmeses, mobiliari urbà trencat, grafitis ofensius no intervinguts i absència d'espais verds cuidats. Aquesta degradació no només afecta la qualitat de vida, sinó que comunica simbòlicament que aquell espai no importa, que no mereix atenció ni inversió.

La sensació de desconexió i aïllament és especialment intensa en barris com Can Sant Joan, on els i les joves afirmen que "no hi ha res a fer", que tot sembla abandonat, i que quan s'hi organitza alguna activitat, sovint no és per a ells o no se'ls informa amb temps. Això accentua la idea de ser ignorats o, pitjor, sospitosos, especialment per part d'adults, comerços o agents de seguretat.

En aquest context, el paisatge urbà esdevé un reflex simbòlic de la posició social que senten que ocupen: desinterès, vigilància, manca de confiança. Quan l'espai públic no cuida ni acull, també es trenca el sentiment de

pertinença i de dignitat. Per això, molts joves no només reclamen espais físics, sinó espais simbòlics de reconeixement, que els permetin sentir que el barri també és seu, que la ciutat també els pertany, i que el seu benestar i la seva presència importen.

Benestar emocional

Emergeixen amb força preocupacions relacionades amb la salut mental i el benestar emocional dels i les joves. Molts relaten sensacions d'ansietat persistent, autoestima baixa, bloqueig emocional i sentiment de no encaixar ni a casa, ni a l'escola, ni al barri. Aquest malestar s'expressa sovint en forma de desmotivació, aïllament, insomni, irritabilitat o tancament en si mateixos, i no troba canals fàcils d'expressió ni de contenció.

La manca de referents adults positius, accessibles i sense judici, és una constant. Molts joves diuen no tenir ningú amb qui parlar "de veritat" sobre com se senten. A això s'hi suma una forta pressió acadèmica i familiar, amb exigències elevades en entorns on sovint falten recursos per sostenir-les. L'expectativa de "rendir" xoca amb una realitat que no ofereix eines emocionals, i això genera una sensació generalitzada de desbordament, solitud i incomprensió.

Tot i aquest panorama, molts joves afirmen que l'escola pot esdevenir un espai relativament segur, especialment quan compten amb professorat proper, empàtic i disponible, que sap mirar més enllà dels resultats acadèmics. Aquests vincles positius són altament valorats i recordats com a excepcions significatives. També emergeix la idea que no és tant l'estructura escolar en si, sinó les persones concretes que hi treballen, el que fa la diferència.

Aquest diagnòstic posa en evidència la urgència d'obrir espais estables, cuidats i no patologitzadors on poder parlar d'emocions, construir vincles sans, gestionar conflictes i reconèixer la vulnerabilitat com a part de la vida. Espais que no només acompanyin el malestar, sinó que el validin, el facin habitable i el converteixin en motor de consciència i transformació.

Els i les joves no reclamen solucions ràpides ni professionals externs desconectats, sinó persones, espais i temps on sentir-se reconeguts i reconèixer-se en els altres. En definitiva, entorns comunitaris que entenguin el benestar emocional com una responsabilitat col·lectiva i no només individual.

Espais i oci

Els i les joves denuncien una manca generalitzada d'oferta d'oci no consumista, és a dir, activitats i espais que no estiguin condicionats pel poder adquisitiu o per l'obligació de consumir per participar. Aquesta absència es viu amb frustració i desconexió, ja que sovint l'única alternativa disponible fora de l'horari escolar és quedar-se a casa o ocupar espais públics on se senten vigilats, qüestionats o directament expulsats.

Reclamen amb claredat espais oberts, diversos i segurs on poder moure el cos, crear, expressar-se i socialitzar lliurement. Les seves demandes inclouen llocs per patinar, jugar a futbol o bàsquet, fer dansa urbana, tocar instruments, fer teatre, cantar, pintar murals o simplement trobar-se sense fer "res productiu". En molts casos, l'absència de llocs on ser sense haver de justificar-se es converteix en una forma subtil d'exclusió.

El casal de joves rep una valoració desigual. Alguns el perceben com un espai massa estructurat, adultitzat o poc comunicat, que no recull les seves necessitats reals ni s'adapta als seus horaris i codis. Altres, en canvi, el veuen com una oportunitat desaproveitada, que amb més implicació juvenil podria esdevenir un centre viu de trobada i creació. El que sí que sembla comú és que els joves no se senten partícips del disseny ni del funcionament dels espais públics que els haurien de representar.

Pel que fa a les festes majors i activitats culturals municipals, aquestes generen interès, però també una sensació de distància i exclusió. Molts joves expressen que no se'ls convida a participar en l'organització, ni se'ls pregunta què els agradaria fer o veure, i que sovint la programació respon a interessos d'altres franges d'edat o perfils socials. Reclamen espais de decisió reals on poder proposar, decidir i portar a terme accions culturals amb el seu segell, el seu llenguatge i el seu horari.

En definitiva, els i les joves no només volen activitats per a ells, sinó espais que puguin sentir com a propis, lliures de control i plens de possibilitats, on la seva creativitat, els seus ritmes i les seves formes de vincular-se siguin acollides i reconegudes.

Futur i ocupació

Hi ha una baixa expectativa generalitzada d'accés a una feina estable i a un habitatge digne, especialment entre el jovent que viu als barris populars i amb menys recursos de Montcada i Reixac. Aquesta percepció no es basa únicament en sensacions subjectives, sinó que està fortament alimentada per experiències familiars de precarietat laboral, manca d'oportunitats formatives i dificultats estructurals per emancipar-se. La idea que "treballar no garanteix una vida digna" s'ha normalitzat, i sovint es tradueix en desafecció, resignació o estratègies de supervivència a curt termini.

En aquest context, molts joves afirmen que l'oferta formativa existent no connecta amb les seves motivacions, habilitats ni realitats personals. Denuncien una formació massa teòrica, allunyada del món real i poc adaptada a diferents estils d'aprenentatge. Alhora, expressen interès per professions vinculades al cos, a la pràctica i a la creativitat, com la cuina, la perruqueria, l'estètica, la mecànica, la música urbana, el disseny digital o la creació audiovisual. També s'evidencia una falta d'informació sobre itineraris no acadèmics, com la formació professional, l'emprenedoria cooperativa o les alternatives comunitàries.

Davant d'aquesta realitat, els joves reclamen una orientació professional més pròxima, personalitzada, realista i connectada amb les seves inquietuds, que no es limiti a repartir fullets o fer xerrades puntuals, sinó que acompanyi processos vitals, generi confiança i obri horitzons possibles. Aquesta orientació hauria de tenir en compte la realitat territorial, la diversitat d'expectatives i les barreres reals que travessen els joves.

Una demanda transversal és la de poder combinar estudis amb experiències pràctiques, com voluntariats, pràctiques laborals, tallers vivencials o projectes comunitaris remunerats, que permetin assajar, equivocar-se, descobrir interessos i agafar seguretat. També emergeix l'interès per conèixer iniciatives locals amb valors transformadors, com cooperatives, projectes culturals alternatius o negocis arrelats al barri, com a referents propers de futur possible.

En definitiva, els i les joves reclamen itineraris d'aprenentatge més oberts, flexibles i connectats amb la vida, que els ajudin a construir no només una ocupació, sinó una identitat pròpia i un projecte vital amb sentit.

Participació

La implicació cívica i comunitària no és percebuda com una via atractiva durant les primeres etapes de l'adolescència. Molts joves manifesten desconnexió o indiferència respecte als canals de participació existents, sovint perquè no se senten interpel·lats ni representats per les formes institucionals, el llenguatge emprat o la rigidesa dels espais. En molts casos, no saben ni que aquests espais existeixen, o bé han tingut experiències prèvies on la seva veu no ha estat escoltada ni tinguda en compte.

Tanmateix, a mesura que s'acosten als 18-20 anys, s'observa un canvi de disposició: alguns joves comencen a expressar interès real per implicar-se en projectes col·lectius, especialment aquells que tenen un impacte tangible al territori, com ara les comissions de festes, els consells de joves, els projectes culturals o les accions de millora del barri. Aquest interès creix quan els espais es plantegen com a co-creacions horitzontals, transparents i arrelades a realitats properes.

Ara bé, per tal que aquesta participació sigui real i no merament decorativa, els joves reclamen unes condicions mínimes clares:

- Que hi hagi respecte i reconeixement de la seva veu, sense paternalismes ni menyspreus.
- Que la comunicació sigui accessible, propera i multimodal (oral, visual, digital...), amb llenguatge incliusiu i clar.

- Que es tinguin en compte els seus horaris, codis culturals, formes d'expressar-se i ritmes de vida, sovint diferents dels dels adults.
- Que la participació sigui vinculant, és a dir, que les seves propostes puguin influir de veritat en les decisions i no quedin relegades a processos simbòlics sense impacte.

També emergeix la necessitat que els espais participatius no només siguin reactius (per opinar sobre el que ja està fet), sinó creatius i propositius, on puguin idear, organitzar i liderar projectes propis. Quan això es dona, la implicació creix, l'autoestima augmenta i es reforça el sentiment de pertinença.

En definitiva, la participació no és una qüestió de desinterès generacional, sinó de condicions i oportunitats reals. Quan aquestes existeixen, els i les joves mostren un potencial enorme de compromís, creativitat i capacitat transformadora, especialment si se senten part activa d'un projecte col·lectiu que els reconeix com a subjectes polítics i socials.

Tecnologia i relacions

Els i les joves reconeixen passar moltes hores connectats a dispositius digitals, principalment a través del mòbil. Aquesta hiperconnexió no és viscuda només com una elecció personal, sinó com una resposta a la manca d'alternatives socials reals i accessibles. En absència d'espais físics per trobar-se, crear i compartir, les xarxes socials i plataformes digitals esdevenen el principal escenari de relació, entreteniment i expressió.

Tot i identificar-ne els riscos —com la dependència, la sobreestimulació, la comparació constant o l'aïllament emocional—, molts joves també reconeixen que aquests espais els permeten mostrar qui són, comunicar-se amb llibertat i escapar temporalment d'entorns que viuen com a limitadors. A través d'Instagram, TikTok, WhatsApp o Discord, construeixen comunitats, accedeixen a continguts culturals i es connecten amb realitats més àmplies que les del seu entorn immediat.

Tanmateix, aquesta experiència digital sovint ve acompanyada de pressió estètica, exigència de productivitat i saturació informativa, així com de formes subtils de violència o control, especialment entre adolescents. El diagnòstic mostra que el món digital pot esdevenir, alhora, espai de llibertat i de fatiga emocional, amb una ambivalència que els mateixos joves expressen amb lucidesa.

En aquest context, molts d'ells i elles manifesten el desig de trobar espais presencials on construir vincles segurs, sincers i estables, més enllà de les pantalles. Espais on no calgui fingir, on no siguin jutjats per la seva imatge o rendiment, i on puguin compartir temps de qualitat sense haver de consumir o competir. Aquest anhel de presencialitat amb sentit no és nostàlgic, sinó polític: volen recuperar el cos, la mirada, la conversa lenta i la pertinença compartida.

Per això, reclamen propostes que combinin el millor del món digital (expressió lliure, connexió, creativitat) amb la força transformadora del contacte humà, i que no parteixin d'una demonització de les pantalles, sinó d'una comprensió empàtica de la seva funció en la seva quotidianitat.

Educació i escola

Tot i que molts joves valoren positivament el suport i la proximitat de determinats docents, especialment aquells que escolten sense jutjar i s'interessen pel seu benestar, el diagnòstic revela una crítica clara al model educatiu hegemònic. Es percep com un sistema rígid, excessivament acadèmic i centrat en l'avaluació per exàmens, que deixa poc marge per l'expressió individual, la creativitat o el pensament crític.

El relat dels i les joves posa en qüestió una escola que prioritza el rendiment per sobre del procés d'aprenentatge, que no s'adapta als ritmes ni a les necessitats diverses del seu alumnat i que ofereix escassos espais per parlar d'emocions, de vincles, de conflictes o de salut mental. Aquestes mancances generen desafecció, ansietat i una sensació persistent de no estar a l'altura, especialment en els casos en què hi ha dificultats d'aprenentatge, entorns familiars complexos o llengües maternes diferents del català o el castellà.

A més, molts joves assenyalen la manca d'orientació vocacional significativa: més enllà de l'itinerari acadèmic convencional, es coneixen molt poc altres camins possibles, com la formació professional, els projectes comunitaris, les opcions artístiques, les professions manuals o les iniciatives cooperatives. Aquesta invisibilitat fa que moltes persones abandonin els estudis sense alternatives clares, o que mantinguin trajectòries educatives per inèrcia, sense motivació ni sentit de direcció.

També es denuncia la falta de representació de referents diversos a l'aula: pel que fa a origen, gènere, cultura, formes de vida, maneres d'aprendre o rols laborals. El currículum i els materials continuen oferint una visió parcial i sovint desconnectada del món en què viuen. En aquest sentit, el diagnòstic reclama una educació més situada, oberta, emocionalment segura i culturalment rellevant, que reconegui les diferències com a riquesa i no com a problema a corregir.

Aquest conjunt de veus juvenils ens mostra una generació amb ganes de ser escoltada, de crear, de cuidar-se i de transformar el seu entorn, però també profundament conscient dels límits estructurals que l'envolten. Lluny de la frivolitat amb què sovint se'ls retrata, expressen una mirada lúcida, crítica i generosa sobre les seves condicions de vida i sobre allò que encara podria ser —i no és— una comunitat que els aculli, els protegeixi i els permeti créixer amb dignitat.

Aquest diagnòstic evidencia, per tant, que la transformació educativa no pot passar només per millorar els indicadors, sinó per reimaginar les escoles com espais reals de relació, reconeixement i construcció col·lectiva de sentit.

5. Conclusions

Aquest diagnòstic ha permès visibilitzar els sabers, les necessitats i les propostes de dones i joves que sovint resten a la perifèria dels espais formals de decisió, participació i reconeixement institucional. Es tracta de veus que habitualment no són convocades, o que no troben condicions per expressar-se des dels seus propis llenguatges, ritmes i codis. En molts casos, no és que no participin, sinó que les formes que tenen de fer-ho no són valorades com a legítimes, o queden diluïdes en estructures que no les escolten realment.

Lluny de lectures victimitzadores, paternalistes o simplificadores, aquest diagnòstic mostra que tant les dones com les persones joves tenen molt a dir sobre el seu entorn, sobre el que no funciona i sobre allò que caldria fer per millorar-lo. Les seves aportacions construeixen un relat ric, matisat, crític i profundament situat, travessat per la complexitat de les condicions de vida quotidianes, però també per l'esperança, la creativitat i el compromís.

Aquest relat posa sobre la taula les condicions estructurals que limiten la seva participació i el seu benestar: des de les desigualtats econòmiques i de gènere, fins a les mancances en serveis, espais i temps propis, passant per la desconexió amb les polítiques públiques. Però alhora, fa emergir un potencial transformador acumulat: sabers pràctics, propostes concretes, xarxes de suport mutu, resistències quotidianes, lideratges invisibles i una mirada crítica que interpel·la tant les institucions com la comunitat.

Aquest potencial, però, només podrà desplegar-se si la comunitat i les estructures públiques es deixen transformar per aquestes veus. No n'hi ha prou amb obrir canals; cal redistribuir poder, legitimar altres formes de saber i generar les condicions materials i simbòliques perquè tothom pugui formar part —de debò— de la construcció col·lectiva del bé comú.

Desigualtats estructurals i barreres quotidianes

El diagnòstic confirma que tant dones com persones joves es veuen travessats per formes múltiples i interrelacionades de desigualtat, que no es poden entendre de manera aïllada. Es tracta de desigualtats econòmiques, que es manifesten en la precarietat laboral, la dificultat per accedir a habitatge o els obstacles per sostenir una vida amb condicions mínimes de seguretat; però també de desigualtats de gènere, que imposen rols, invisibilitzen les cures i cronifiquen la sobrecàrrega emocional i física de les dones.

A això s'hi suma una desigualtat generacional, que exclou els i les joves de les decisions que els afecten i de les oportunitats per construir projectes vitals propis, i una desigualtat territorial, que fa que les oportunitats i serveis no arribin amb la mateixa intensitat ni qualitat a tots els barris, generant situacions de marginalitat urbana i sentiments d'abandonament. Finalment, cal considerar una desigualtat simbòlica: aquella que no es veu però que opera cada dia, que fa sentir a moltes persones que la seva veu val menys, que les seves experiències no compten o que el seu coneixement no té lloc en els espais formals.

L'accés a drets fonamentals com l'habitatge, el treball, l'educació, la salut física i mental, la participació comunitària o la cultura no és equitatiu. Aquest accés no depèn únicament de l'existència formal dels serveis, sinó de les condicions socials, econòmiques, institucionals i simbòliques que determinen qui pot aprofitar-los de debò i qui queda al marge. Factors com la càrrega de cures no compartida, l'origen migratori, la racialització, el gènere, la classe social o la manca d'equipaments i iniciatives de qualitat al territori actuen com a barreres sovint invisibles però profundament efectives.

Aquesta diagnosi fa evident que per revertir aquestes desigualtats no n'hi ha prou amb accions puntuals. Cal una mirada estructural i interseccional, que entengui com s'acumulen i reforcen les desigualtats i que sigui capaç de transformar no només les condicions materials, sinó també les relacions de poder, els imaginaris col·lectius i les maneres de construir comunitat.

Temps precaritzat i malestar emocional

Un eix transversal que emergeix amb força en aquest diagnòstic és la precarització del temps, entès no només com a manca d'hores lliures, sinó com a gestió desigual, forçada i fragmentada del temps vital, que afecta profundament el benestar quotidià i les possibilitats de participació comunitària.

Per a moltes dones, el temps està segrestat per la sobrecàrrega de cures, per les múltiples responsabilitats familiars, laborals i socials que recauen de manera no corresponsable sobre elles. Aquestes tasques —generalment invisibles i no remunerades— inclouen l'atenció a infants, persones grans o dependents, la gestió de la llar i, sovint, també el suport emocional d'altres. Aquesta situació no només dificulta l'accés a espais de formació, oci o participació, sinó que genera una sensació sostinguda de culpa, esgotament i impossibilitat de cuidar-se a si mateixes. En molts casos, no disposar de temps s'ha normalitzat, i es viu amb resignació com una condició estructural de la vida adulta femenina.

Pel que fa a les persones joves, el temps queda sovint fragmentat entre l'exigència acadèmica, les responsabilitats familiars i la manca d'oferta significativa per al seu desenvolupament personal i col·lectiu. S'evidencia una agenda plena d'obligacions, però buida d'espais on construir identitat, relacions sanes o creativitat. Aquesta escassetat de temps "lliure de veritat" sovint queda compensada amb l'ús intensiu de dispositius digitals, que si bé cobreixen certes necessitats de connexió, també poden agreujar el malestar i l'aïllament emocional.

En ambdós col·lectius, aquesta precarització del temps deriva en nivells elevats d'estrès, frustració, fatiga i sensació de pèrdua de sentit, sovint no reconeguts ni atesos per les estructures de suport existents. Les polítiques públiques acostumen a centrar-se en els recursos materials, però ignoren el temps com a recurs essencial per a la participació, la salut i la dignitat. Sense temps propi —lliure de la lògica de la urgència i del servei a tercers— no hi ha espai per al descans, la reflexió, la implicació ni la transformació.

Per això, aquest diagnòstic posa sobre la taula la necessitat d'abordar la gestió del temps com una qüestió política i comunitària, que interpel·la no només les dones i les persones joves, sinó el conjunt del sistema social i institucional que organitza la vida quotidiana.

Absència d'espais segurs, reconeixement i participació real

Tant dones com joves reclamen espais on sentir-se vistes, reconegudes i escoltades, espais on la seva presència no hagi de ser justificada ni sotmesa a condicions externes que limiten la seva llibertat d'expressió o d'accés. Aquesta demanda no és només d'un lloc físic, sinó d'un espai simbòlic i relacional on poder existir plenament, sense haver de traduir-se constantment a codis adults, masculins, institucionals o normatius.

En aquest sentit, el diagnòstic evidencia una manca generalitzada d'espais segurs, no consumistes i lliures de violències, tant per compartir malestars com per construir vincles, aprendre, descansar o proposar col·lectivament. Aquesta absència no només afecta el benestar, sinó que limita la possibilitat de participar en la vida comunitària des de la pròpia autenticitat, i no des d'un rol subordinat o adaptat.

Aquesta manca d'espais es veu agreujada per formes de participació simbòlica o instrumentalitzada, especialment en processos institucionals o comunitaris que inviten a participar sense oferir poder real de decisió ni reconeixement ple de les aportacions. En molts casos, es convida dones o persones joves a opinar en dinàmiques tancades, en horaris poc accessibles o en formats que no respecten els seus ritmes ni maneres de dir. Se'ls escolta, però no se'ls incorpora; se'ls visibilitza, però no se'ls dona veu real.

Aquesta situació genera una sensació de desconexió, frustració i desconfiança, i alimenta la idea —sovint expressada per les mateixes participants— que "al final tot està decidit d'abans", o que "et deixen parlar, però no serveix per res".

Per revertir aquesta realitat, cal apostar per espais realment accessibles, híbrids i transformadors, que s'adaptin als cossos, les veus, els silencis i les necessitats de qui no ha estat tradicionalment en el centre. Espais que no només acullin, sinó que es deixin afectar i modificar per les persones que hi participen. Aquesta és la clau d'una comunitat justa: no només obrir portes, sinó reconfigurar les habitacions perquè tothom hi pugui viure amb dignitat.

Capacitat d'agència i propostes de transformació

Malgrat aquest context marcat per la precarietat i l'exclusió, el diagnòstic recull també un potencial col·lectiu enorme, sovint invisible o infravalorat des de les institucions. Les dones, malgrat les càrregues i les barreres quotidianes, no només resisteixen, sinó que proposen, organitzen i sostenen comunitat. Moltes han participat en espais de cures informals, xarxes de suport mutu, iniciatives d'aprenentatge compartit i projectes comunitaris. Les seves propostes són clares i estructurades: més espais de cures comunitàries, accés a suport psicològic i emocional, activitats amb horaris adaptats a la realitat de la vida quotidiana, i sobretot reconeixement institucional del seu paper com a agents centrals en la vida col·lectiva del municipi.

Els i les joves, per la seva banda, expressen amb lucidesa el seu desig de futur, la seva voluntat de creació i les ganes d'implicar-se en projectes que els parlin en el seu llenguatge, que tinguin sentit per a la seva realitat. Lluny de la desafecció que sovint se'ls atribueix, mostren capacitat crítica, creativitat i ganes de transformar el seu entorn, si es donen les condicions per fer-ho. Quan se senten reconeguts, respectats i interpel·lats, no només participen: lideren, innoven i sostenen processos amb compromís i energia.

Aquest potencial, però, no pot desplegar-se plenament si no es generen entorns que el valorin, el cuidin i el facin possible. Això no passa per delegar responsabilitats als col·lectius històricament exclosos, sinó per reconèixer el saber que emergeix de les seves trajectòries, facilitar els recursos necessaris i obrir espais de decisió reals i corresponsables.

El diagnòstic fa evident que tant dones com persones joves no demanen només ser incloses, sinó que volen ser part activa en la definició, el disseny i l'impuls dels projectes que els afecten. Aquesta implicació no és només desitjable, sinó indispensable per a qualsevol acció comunitària que vulgui ser veritablement transformadora, justa i sostenible.

La comunitat com a horitzó compartit

Aquest diagnòstic posa en evidència que construir una comunitat realment transformadora no consisteix només a "obrir espais" o "convidar a participar", sinó a deixar-se afectar i transformar profundament per aquelles persones que, històricament, han quedat fora del centre de decisió, visibilitat i legitimitat. És a dir, no es tracta d'incloure per integrar, sinó de revisar estructures, qüestionar privilegis i redistribuir poder.

Aquesta transformació passa per reconèixer sabers no normatius i formes diverses de coneixement: el saber situat d'una dona que cuida sola, la saviesa emocional d'un jove que ha après a sostenir-se sense suport institucional, o el coneixement territorial de qui transita cada dia un barri oblidat per les polítiques públiques. Sabers que sovint són desautoritzats perquè no parlen el llenguatge formal, però que contenen una potència transformadora imprescindible per imaginar col·lectivament una altra manera de viure i conviure.

Implica també generar espais híbrids, flexibles i permeables, que connectin la cura amb la formació, l'expressió amb la decisió, el quotidià amb l'estructural. Espais on la participació no sigui només un dret, sinó una experiència significativa, reconeguda i amb impacte, capaç de generar vincles, agència i sentit de comunitat.

Assumir aquest compromís vol dir apostar de manera decidida per una comunitat més justa, més inclusiva i més sostinguda en la relació. Una comunitat que no només gestioni serveis o projectes, sinó que cultivi vincles, redistribueixi possibilitats i transformi imaginaris. Una comunitat on tothom pugui ser no només "usuari", sinó agent, subjecte i coautor del col·lectiu.

Les veus recollides en aquest diagnòstic ens mostren que la transformació és no només necessària, sinó possible. Però no serà ni ràpida ni superficial: requereix una escolta radical, una acció corresponsable i una aposta valenta i quotidiana per la justícia social. Requereix perdre por a la complexitat, cedir espais, sostenir tensions i mantenir-se oberts al canvi, no com a excepció, sinó com a forma de fer política comunitària.

6. Bibliografia

- Ajuntament de Montcada i Reixac. (2023). Informe de vulnerabilitat social de Montcada i Reixac.
- Comunitat La Frontissa. (2024). Informe diagnòstic. Comunitat urbana La Frontissa Montcada i Reixac.

https://www.comunitatmontcada.com/wp-content/uploads/2025/01/1352AF-Informe_DEF_2110.pdf

Carrer de la Masia, 39, Montcada i Reixac

contacte@comunalitatmontcada.com

Dimarts i Dimecres de 10:00h a 14:00h

Dijous de 15:00h a 19:00h

www.comunalitatmontcada.com